

Mecbur Muyuz?

Türkiye, Avrupa Birliği ile olan birlikteliğini yeni bir boyuta taşırken, yenedünya düzeninde kendisine yeni partnerler aramakta. Yöneldiği bu yeni partnerler Türkiye'ye ne getirecek ya da ne getirebilir sorusu çok önem arz etmektedir. Öncelikle Avrupa Birliği'nin kurulma aşamasından günümüze kadar geçirdiği süreçleri ve Türkiye'nin bu süreçteki yerinin ne olduğu ve bundan sonra ne yapılması gerektiği üzerinde durmaya çalışacağım. Akabinde; Avrupa Birliği, Türkiye için vazgeçilebilir bir amaç mı yoksa kesinlikle mecbur olduğumuz bir yapıyı sorusuna cevap bulmaya çalışacağım.

1951 yılında temelleri atılmış olan Avrupa Birliği, üyeleri arasındaki kömür ve çelik endüstrilerinin yönetimini bir araya getirmek amacıyla kurulan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'na dayanmaktadır. 1957 yılında ise gümrük birliği işlemlerini sağlayan Avrupa Ekonomik Topluluğu ve nükleer enerji çalışmalarını yürütmek için kurulan

Onur Aker

Euro Politika Dergisi
Araştırma Ekibi Üyesi

Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (Euratom) olmak üzere iki yeni topluluk daha oluşturulmuştur. 1967 yılında, imzalanan Brüksel Antlaşması ile var olan 3 topluluk, Avrupa Topluluğu (AT) adıyla tek bir çatı altında toplanmıştır. 7 Şubat 1992 tarihinde yürürlüğe sokulan Maastricht Antlaşması ile ilk kez Avrupa Birliği terimi kullanılmıştır. Avrupa Birliği 28 üye ülkeden oluşmaktadır.

Türkiye'nin Avrupa Birliği üyelik süreci, 1963 yılında Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu ile ortaklık anlaşması imzalamasıyla başlamış ve 1987 yılında tam üyeliğe başvurmasıyla ivme kazanmıştır. 1999 yılında AB üyeleri tarafından aday

olarak kabul edilen Türkiye, 2005 yılında tam üyelik müzakerelerine başlamıştır. 2005 yılında başlayan müzakereler kapsamında Türkiye, Avrupa Birliği uyum yasaları kapsamında toplam 35 başlıktan oluşan yükümlülüklerin sadece 16 tanesini gerçekleştirebilmiştir. En son açılan başlık ise Haziran 2016'da olup, AB Konseyi'nin Haziran 2018'de aldığı karar ile Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım müzakerelerini durma noktasına getirmiştir. Buraya kadar kronolojik olarak Avrupa Birliği sürecini anlatmaya çalıştım. Peki, bundan sonra ne olacak. Gerek Avrupa Birliği'nin Türkiye'den beklentileri, gerekse Türkiye'nin Avrupa Birliği'nden beklentileri neler?

Avrupa Birliği, gerek siyasal gerekse ekonomik açıdan bir bütün gibi hareket eden bir topluluk. Bu topluluğun içinde var olabilmek için bu topluluğun değerlerine uygun hareket etmek ve topluluğun amaçları ile aynı amaçlara sahip olmak gerekiyor. Türkiye, özellikle 2005'te tam üyelik müzakerelerinin başlaması ile samimi olarak Avrupa Birliği içerisinde yer almak istediğini, yapmaya çalıştığı yapısal reformlar ile ifade etmeye çalışmıştır. Ancak son yıllarda topluluğa girmek

için atılan samimi adımların yerini, demokratik bir ülkede olmaması gereken politikalar ile birlikte topluluktan uzaklaşmaya yönelik atılan adımlar aldı. Atılan önemli adımlar, yapılmaya çalışılan demokratik atılımlar yerini tam tersi içine kapanmaya ve Avrupa Birliği'nden uzaklaşmaya bıraktı. Özellikle Rusya, Çin ve İran ile yakınlaşma çabaları, Avrupa Birliği üye ülkeleri ile restleşmeler ve "AB bize kapıyı kapatırsa bizde Şangay beşlisi ile yolumuza devam ederiz" tehditleri, süreci Avrupa Birliği ile müzakerelerin dondurulması sonucuna kadar götürdü.

Peki, Türkiye'nin perspektifinin Avrupa Birliği'nden Rusya, Çin ve İran'a çevrilmesi ekonomik açıdan mantıklı mı?

Burada önemle dikkat etmemiz gereken husus, Avrupa Birliği ülkeleri ile olan mevcut ticari ilişkilerimiz ve bunu kaybetmemiz sonucunda ortaya çıkacak boşluğu ne derece; yakınlaşmaya çalıştığımız Çin, Rusya Federasyonu ve İran ile oluşabilecek ticari aktivite ile karşılayabileceğimizdir.

Aşağıda yer alan Ticaret Bakanlığı'nın açıkladığı 2018 yılı Dış Ticaret verilerine göre, aradığımız tüm bu soruların cevaplarına ulaşabileceğiz.

İHRACAT - Ülke Gruplarına Göre Dağılım - Yıllık					
	Dağılım %		Milyon \$ - \$ Million		
	2017	2018	2017	2018	Değişim %
	% Share	% Share	\$	\$	% Change
GENEL İHRACAT	156.993	100,0	167.967	100,0	7,0
AB ÜLKELERİ (28)	73.906	47,1	83.987	50,0	13,6
TÜRKİYE SERBEST BÖLGELERİ	1.995	1,3	2.186	1,3	9,6
DİĞER ÜLKELER	81.092	51,7	81.794	48,7	0,9
DİĞER AVRUPA ÜLKELERİ	9.805	6,2	11.704	7,0	19,4
AFRİKA ÜLKELERİ	11.674	7,4	14.452	8,6	23,8
KUZAY AFRİKA	7.525	4,8	9.479	5,6	26,0
DİĞER AFRİKA	4.149	2,6	4.973	3,0	19,9
AMERİKA ÜLKELERİ	12.166	7,7	12.822	7,6	5,4
KUZAY AMERİKA	9.700	6,2	9.577	5,7	-1,3
ORTA AMERİKA VE KARAYİPLER	1.171	0,7	1.473	0,9	25,8
GÜNEY AMERİKA	1.295	0,8	1.772	1,1	36,8
ASYA ÜLKELERİ	46.608	29,7	41.816	24,9	-10,3
YAKIN VE ORTADOĞU ÜLKELERİ	35.337	22,5	29.463	17,5	-16,6
DİĞER ASYA ÜLKELERİ	11.271	7,2	12.353	7,4	9,6
AVUSTURALYA VE YENİ ZELANDA	648	0,4	805	0,5	24,3
DİĞER ÜLKE ve BÖLGELER	192	0,1	195	0,1	1,3

Kaynakça: Dış Ticaret ve Başlıca Ekonomik Göstergeler Bülteni (2018 Yıllık)
<https://www.ticaret.gov.tr/istatistikler/dis-ticaret-istatistikleri>

Önceki sayfada yer alan 2018 yılı ihracat rakamları tablosuna baktığımızda; 2018 yılındaki toplam ihracatımızın % 50 sini Avrupa Birliği üyesi ülkelere gerçekleştirmişiz. 2017 yılında bu oran %47,1 iken 2018 yılında %50'ye yükselmiştir. Sadece bu veri bile, Avrupa Birliği ülkelerinin ülkemiz ticareti için ne kadar önem arz ettiğini göstermektedir.

İHRACAT - Ülkeler ve Ülke Gruplarına Göre Dağılımı - Yıllık			
	2017	2018	Değişim % % Change
GENEL TOPLAM	156.993	167.967	7,0
A. AB ÜLKELERİ (28)	73.906	83.987	13,6
B. TÜRKİYE SERBEST BÖLGELERİ	1.995	2.186	9,6
C. DİĞER ÜLKELER	81.092	81.794	0,9
1-DİĞER AVRUPA ÜLKELERİ	9.805	11.704	19,4
İSVİÇRE	888	1.734	95,3
K.K.T.C.	1.097	1.226	11,7
RUSYA FEDERASYONU	2.734	3.401	24,4
UKRAYNA	1.341	1.467	9,4
DİĞER	3.745	3.877	3,5
2-AFRİKA ÜLKELERİ	11.674	14.452	23,8
CEZAYİR	1.713	2.032	18,6
FAS	1.658	1.990	20,0
GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ	485	534	10,1
LİBYA	881	1.498	70,1
MISIR	2.361	3.054	29,4
TUNUS	913	905	-0,9
DİĞER	3.664	4.439	21,2
3-AMERİKA ÜLKELERİ	12.166	12.822	5,4
A.B.D.	8.654	8.304	-4,0
KANADA	1.046	1.272	21,7
MEKSİKA	441	600	36,0
DİĞER	2.025	2.645	30,6
4-ASYA ÜLKELERİ	46.608	41.816	-10,3
YAKIN VE ORTADOĞU ÜLKELERİ	35.337	29.463	-16,6
AZERBAYCAN	1.357	1.475	8,7
B.A.E.	9.184	3.136	-65,9
GÜRCİSTAN	1.209	1.315	8,8
İRAK	9.055	8.350	-7,8
İRAN	3.259	2.393	-26,6
İSRAİL	3.407	3.895	14,3
KUVEYT	440	534	21,4
SURİYE	1.363	1.345	-1,3
SUUDİ ARABİSTAN	2.735	2.636	-3,6
ÜRDÜN	682	861	26,1
DİĞER	11.700	11.873	1,5
DİĞER ASYA ÜLKELERİ	11.271	12.353	9,6
5-AVUSTRALYA VE YENİ ZELANDA	648	805	24,3
6-DİĞER ÜLKE VE BÖLGELER	192	195	1,3

Kaynak: TÜİK

Yandaki tabloda ise ülkeler bazında ihracat detayımız yer almaktadır. Görüleceği üzere, Türkiye'nin şu anki perspektifinde olan Rusya Federasyonu ile mevcut ihracat hacmi 3,5 milyar dolar seviyesinde olup, Avrupa Birliği ülkeleri ile mevcut ihracat hacmi 84 milyar dolar seviyesinde bulunmaktadır. Türkiye'nin Çin Halk Cumhuriyeti ile ihracat hacmi 3 milyar dolar, İran ile ihracat hacmi ise 2,5 milyar dolar civarında bulunuyor. Çin ve İran ile ihracat hacmimiz bir önceki yıla göre İran ile %26, Çin ile %1 oranında azalma göstermiştir.

Kaynakça: Dış Ticaret ve Başlıca Ekonomik Göstergeler Bülteni (2018 Yıllık)
<https://www.ticaret.gov.tr/istatistikler/dis-ticaret-istatistikleri>

İHRACATIMIZIN ÖNEMLİ ÖLÇÜDE AZALDIĞI ÜLKELER				
ÜLKELER	Yıllık / Annual		Fark (1)	Değişim %
	2017	2018	Difference (1)	% Change
B.A.E.	9.184	3.136	-6.048	-65,9
İRAN	3.259	2.393	-866	-26,6
IRAK	9.055	8.350	-704	-7,8
TÜRKMENİSTAN	1.038	467	-571	-55,0
A.B.D.	8.654	8.304	-350	-4,0
SİNGAPUR	679	438	-241	-35,5
İZLANDA	200	24	-176	-88,1
BULGARİSTAN	2.803	2.670	-133	-4,7
SUUDİ ARABİSTAN	2.735	2.636	-98	-3,6
MALTA	540	480	-60	-11,1
BRİTANYA VİRGİN ADALARI	56	4	-52	-93,2
KAZAKİSTAN	746	695	-51	-6,8
SUDAN	395	361	-34	-8,7
NORVEÇ	547	513	-34	-6,1
NAMİBYA	55	23	-32	-58,6
AFGANİSTAN	172	146	-27	-15,5
LİTVANYA	302	276	-26	-8,5
ÇİN	2.936	2.913	-23	-0,8
RUANDA	43	21	-22	-50,9
MOLDOVA	285	266	-18	-6,5
LİSTE TOPLAMI	43.684	34.117	-9.567	-21,9
GENEL TOPLAM	156.993	167.967	10.974	7,0

Kaynakça: Dış Ticaret ve Başlıca Ekonomik Göstergeler Bülteni (2018 Yıllık)
<https://www.ticaret.gov.tr/istatistikler/dis-ticaret-istatistikleri>

İhracat açısından rakamlara baktığımızda ki önemli olan kalem de budur. Çünkü sattığımız mal ve hizmetlerin izlendiği kalemdir ve Cari İşlemler Dengesine pozitif katkı sağlar. Avrupa Birliği ülkeleri ile olan ticaret hacmi vazgeçilebilir bir tutarda değildir. Tersten baktığımızda da Rusya, Çin ve İran ile olan ticaret hacmimiz gelecek açısından Avrupa Birliği ülkeleri ile yaptığımız ticaret hacmine yaklaşabilir değerlerde de gözükmemektedir.

Sizi tablo yoğunluğuna boğmak istemiyorum ama ortada olan tablolar Türkiye'nin perspektifinin nereye yönelmesi gerektiği konusunda çok önemli bir projeksiyon sunuyor. Avrupa Birliği ile ticaret hacmi istikrarlı bir şekilde artarken, Yeni Türkiye'nin perspektifini çevirmek istediği ülkelerin çoğunda ticaret hacimlerinde düşüş gözlenmektedir. Tabii burada bu ülkeler ile ticaret

yapılmasın gibi bir algı oluşturmak niyetinde değilim. Anlatmaya çalıştığım “dimyata pirince giderken evdeki bulgurdan olmamak” gerektiğini anlatmaya çalışıyorum. Avrupa Birliği ile ilişkilerde bozulmalar sonucunda iç politika malzemesi olarak kullanılmaya çalışılan “yeni partnerler ile yola devam ederiz söylemi” sonucunda, yapılabilen ticaret hacminin Avrupa Birliği ülkeleri ile yapılan ticaret hacmine alternatif olamayacağı ortadadır.

Ticaret Bakanlığı'nın açıkladığı İthalat ile ilgili verileri bu analizin konusu dışında tutmak istiyorum. Çünkü ihracat kalemi bizim için gelir kalemi olduğu için ve Türkiye'yi yöneten iktidar saikleri Türkiye'ye hedef olarak gösterdiği Rusya, Çin ve İran ile ticaret hedefinin ne kadar gerçekçi olduğunu görmemiz açısından İhracat rakamlarının yeterli olduğu kanaatindeyim.

Bir de konunun ülkemizde devam eden Ekonomik Kriz boyutu var. Uluslararası arenada son dönemde Türkiye'deki ekonomik kriz ve 2019 yılı büyüme tahminleri yayınlandı. IMF'nin açıkladığı Türkiye büyüme tahminine göre; Türkiye, 2019 yılında %2,5 oranında daralacak ve 2020 yılında da %2,5'luk bir büyüme göstereceği bekleniyor.(1) Yani kaba bir hesap ile ekonomik anlamda 2020 yılının sonunda ancak 2018 yılı sonu değerlerinde olacağız. Yine Moody's in açıkladığı Türkiye büyüme tahminine göre; Türkiye, 2019 yılında %2 oranında daralacak.(2) Reuters, 51 kurum ile Türkiye'deki büyüme beklentileri ile ilgili bir anket yaptı. Ve bu ekonomistler 2019 yılı için Türkiye'de bir büyüme beklemiyor.(3)

Ekonomik büyümenin olmadığı bir ortamda, işveren para kazanamaz ve yakın gelecekte büyüme beklentilerinin olumsuz olduğu bir ortamda da şirketini korumak için masraf azaltma yoluna gider ve ilk olarak personel azaltma yolunu seçer. Sonuçta ekonomik durgunluk derinleşerek devam edecektir. Buradan hareket ile;

Ekonomimiz için açıklanan çok önemli bir veride İşsizlik verisi; Ocak 2019 verisine göre; İşsizlik oranı %14,7 ile tarihi bir noktada. Geleceğimiz için çok önemli bir diğer veri ise Genç İşsizlik oranı %26,7 seviyesinde. İşsizliğin arttığı bir ortamda ekonominin düzleşme çıkacağını düşünmek tatlı bir hayalden öteye gidemez. Çünkü ekonomik aktivite de artış için insanların harcama yapması gerekir. İnsanların harcama yapması içinde öncelikle insanların bir işinin olması ve geleceğe güvenle bakması gerekir. Bunların olmadığı bir ortamda ki şu anda Türkiye'de böyle bir ortam maalesef ki bulunmuyor. Bu sebeple ekonomik kriz ortamı kısa bir sürede ortadan kalkacak gibi durmuyor.

Açıklanan bir diğer önemli veri ise Sanayi üretimi verisidir. Şubat 2019 tarihli Sanayi Üretim Verisine göre; Toplam sanayi üretimi bir önceki yıla göre, %5,1 azalmış durumda. Bundan çok daha önemli olan durum ise, Ara Mali Üretimi verisinin bir önceki yıla göre %9,7, Sermaye Mali Üretimine ise yine bir önceki yıla göre %7,8 azalmasıdır. Ara malı nihai ürünün oluşması için

kullanılan hammadde mallarını, Sermaye Mali ise nihai ürünün üretilebilmesi için kullanılan Makine ve Teçhizat üretimini göstermektedir. Bu verilerin düşüş göstermesi, gelecekte üretilecek olan ürünlerde kullanılacak olan hammaddelerin üretimlerinin azaldığını, nihai ürünün oluşmasında kullanılan makine ve teçhizatlarının üretiminin azalması da sermaye sahiplerinin yatırım yapmadığını göstermektedir. Bu iki veride gelecek açısından durumun daha da kötüye gideceğinin habercisi niteliğinde. Halihazırda 2 çeyrek yıldır daralan ekonomide teknik resesyon durumu tescillenmişken, birde üzerine açıklanan bu sanayi üretimi verileri önümüzdeki dönemde de resesyonun daha da derinleşeceğini göstermektedir.

Sanayi üretim endeksi ve değişim oranları, Şubat 2019
[2015=100]

Sektörler ve ana sanayi grupları	Takvim etkisinden arındırılmış		Yıllık değişim (%)
	Arındırılmamış	Endeks	
Toplam sanayi	100,0	99,2	-5,1
Madencilik ve taş ocaklığı	91,0	90,6	-4,7
İmalat sanayi	99,9	99,0	-5,5
Elektrik, gaz, buhar	107,9	107,3	0,4
Ara malı	94,2	93,3	-9,7
Dayanıklı tüketim malı	95,9	94,9	5,0
Dayanısız tüketim malı	105,2	104,2	-0,5
Enerji	110,6	110,2	4,5
Sermaye malı	101,6	100,9	-7,8
Düşük teknoloji	100,2	99,3	-1,4
Orta düşük teknoloji	92,9	92,0	-11,4
Orta yüksek teknoloji	101,4	100,4	-8,3
Yüksek teknoloji	139,7	139,9	14,8

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=30837>

İşgücü ve İstihdam: 2017-2019
(1000 kişi)

	Oca. 19	Oca. 18	Fark	
			2019 / 2018	2018 / 2017
15 Yaş ve Üstü Nüfus	61,017	60,360	657	867
İş Gücü	31,825	31,438	387	780
İstihdam	27,157	28,029	-872	1,357
Tanım	4,618	4,963	-345	70
Sanayi	5,392	5,567	-175	293
İnşaat	1,478	1,958	-480	227
Hizmet	15,670	15,540	130	765
İşsiz	4,668	3,409	1,259	-576
İşgücüne dahil olmayanlar	29,192	28,922	270	87
İşgücüne Katılım Oranı (%)	52.2	52.1	0.1	0.6
İşsizlik Oranı (%)	14.7	10.8	3.9	-2.2
Memo:				
Tanım dışı işsizlik (%)	16.8	12.7	4.1	-2.5
Genç işsizlik oranı (%)	26.7	19.9	6.8	-4.6

Kaynak: TÜİK; Turkey Data Monitor.

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30682>

Kaldı ki; Türkiye’de şunda devam eden ve derinleşen kriz talep yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. İnsanların işsiz kalmaya devam etmeleri harcamaların kısılmasına sebep olacağından talep oluşturmayacak ve kriz derinleşmeye devam edecektir. İşte tam bu noktada akılcı ekonomik politikalar ile üretime talep oluşturucu pazarlara yönelmek gerekmektedir. İşte tam burada yazımın başındaki tablolarla da göstermeye çalıştığım, Avrupa Birliği üyesi ülkeleri ile olan ticari faaliyetlerin ne kadar önem arz ettiği ortaya çıkmış oluyor. Mevcut ihracatın yarısını oluşturan ticari faaliyetleri arttırıcı politikalar hayata geçirilmesi gerekirken, Birliğe karşıtehditkar söylemler zaten zor durumda olan ekonomimiz için daha da zor bir dönemin başlamasına sebep olabilir. Hedef olarak seçilen yeni pazarların rasyonellikten uzak olması mevcut olan ticaret hacminden zaten kendisini gösterirken, sırf iç politika malzemesi olarak kullanılan popülist politikalar ile topluma toz pembe hayaller sunmak, gelecekte karşılaşılabilecek durumları örtmeye çalışmak, aslında topluma yapılmış en büyük kötülük olacaktır.

Sonuçta; Hâlihazırda devam eden ekonomik kriz ve yukarıda ifade ettiğim ve resmi kurumların açıkladığı tablolar ile de desteklemeye çalıştığım durum neticesinde, sizce Türkiye olarak perspektifimizi Rusya, Çin ve İran’a mı çevirmeliyiz, yoksa ihracatımızın %50 sini gerçekleştirdiğimiz Avrupa Birliği üye ülkeleri ile ticaret hacmimizi arttırmanın yollarını mı aramalıyız?

Referanslar

- (1) <https://tr.sputniknews.com/ekonomi/201904091038694112-imf-turkiye-ekonomi-tahmini/>
- (2) <https://tr.sputniknews.com/ekonomi/201902281037936692-moodys-turkiye-ekonomi-kuculecek/>
- (3) <https://tr.sputniknews.com/ekonomi/201903051038024815-reuters-turkiye-anketi-buyume-beklentisi-tahminlerin-altinda-yep/>